

Chương 28: Giải quyết tranh chấp

Nếu một nước TPP không tuân thủ cam kết trong TPP thì các nước khác có thể khởi kiện không? Theo thủ tục nào?

TPP có một Chương về Giải quyết tranh chấp, được sử dụng để giải quyết các tranh chấp liên quan tới các cam kết trong khuôn khổ TPP giữa các nước thành viên TPP (gọi là Cơ chế giải quyết tranh chấp cấp Nhà nước của TPP).

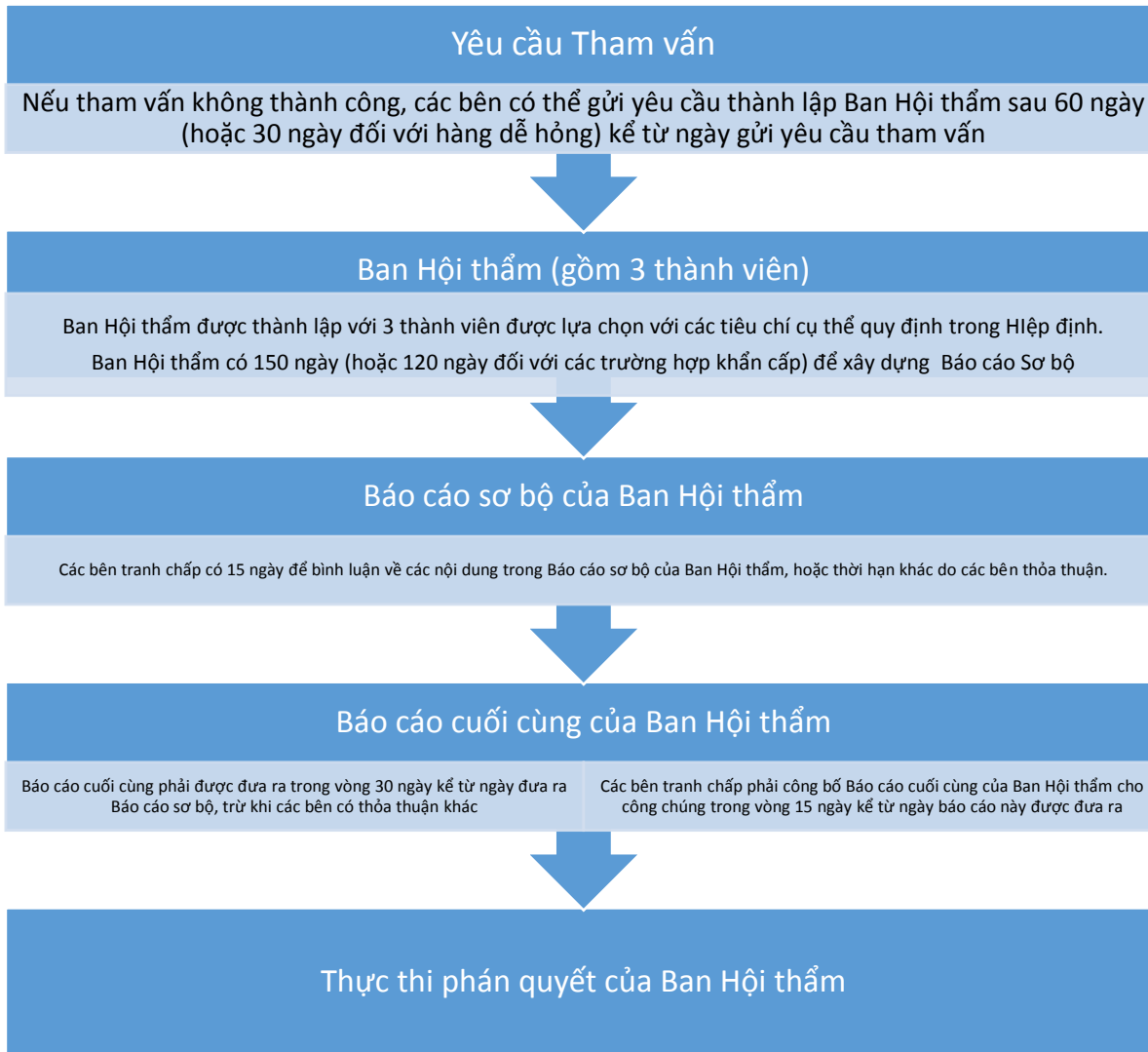
Về chủ thể áp dụng, Cơ chế này chỉ sử dụng cho các Nhà nước (Chính phủ) các nước thành viên TPP.

Về phạm vi áp dụng, trừ các trường hợp đã loại trừ khỏi diện áp dụng của Cơ chế này một minh thị (trong các cam kết cụ thể ở các Chương), tất cả các cam kết trong các Chương khác của TPP nếu có tranh chấp giữa các nước thành viên TPP trong quá trình thực thi đều có thể được giải quyết bằng Cơ chế này.

Cụ thể, Cơ chế này sẽ được áp dụng để giải quyết các tranh chấp sau (i) Tranh chấp liên quan tới việc giải thích hoặc áp dụng các cam kết trong TPP; (ii) Khi một biện pháp (được áp dụng hoặc dự kiến áp dụng) của một nước thành viên được cho là không phù hợp với TPP; (iii) Khi một thành viên không thực hiện một nghĩa vụ cam kết trong TPP; hoặc (iv) Khi một thành viên cho rằng lợi ích kỳ vọng của họ đã bị làm vô hiệu hóa hoặc suy giảm bởi một biện pháp của một thành viên khác của TPP.

Quy trình giải quyết tranh chấp theo Cơ chế này gần giống với quy trình của Cơ chế giải quyết tranh chấp cấp Nhà nước trong WTO. Có thể tóm tắt quy trình này như trong Biểu đồ dưới đây:

Quy trình giải quyết tranh chấp:¹

Sự tham gia của công chúng và Bên thứ ba

Hiệp định cho phép sự tham gia của công chúng vào quá trình giải quyết tranh chấp. Cụ thể công chúng được tiếp cận các văn bản mà các bên đệ trình lên Ban hội thẩm cũng như Báo cáo cuối cùng của cơ quan này; được tham dự các phiên điều trần; các tổ chức phi chính phủ có thêm quyền được yêu cầu gửi các bình luận bằng văn bản cho Ban Hội thẩm trong suốt quá trình giải quyết tranh chấp.

Đáng chú ý, các Bên thứ ba là thành viên của Hiệp định nhưng không phải là một trong hai bên tranh chấp được phép tham dự các phiên điều trần, gửi các bình luận bằng văn bản và thậm chí được trình bày quan điểm trực tiếp với Ban Hội thẩm, được nhận các bản đệ trình của các bên tranh chấp.

Kết quả xử lý tranh chấp

¹ Tóm tắt của Mỹ

Nếu Báo cáo cuối cùng của Ban Hội thẩm xác định rằng: (i) Biện pháp của một nước Thành viên không phù hợp với các nghĩa vụ của nước đó theo Hiệp định; hoặc (ii) Một nước Thành viên không tuân thủ một nghĩa vụ theo Hiệp định, hoặc (iii) Biện pháp mà nước Thành viên thực hiện làm vô hiệu hóa hoặc suy giảm lợi ích của thành viên khác theo TPP, thì nước Thành viên vi phạm sẽ có một khoảng thời gian hợp lý để sửa chữa hoặc rút lại các vi phạm đó.

Nhưng nếu nước Thành viên vi phạm không thực hiện trách nhiệm được yêu cầu trong khoảng thời gian đó, nước Thành viên thắng kiện có thể yêu cầu đền bù hoặc đình chỉ một lợi ích theo Hiệp định dành cho Thành viên vi phạm đó.

Lưu ý với doanh nghiệp

Cơ chế giải quyết tranh chấp cấp Nhà nước trong TPP chỉ dành cho các Chính phủ các nước TPP (tham gia với tư cách nguyên đơn, bị đơn, bên thứ ba liên quan). Doanh nghiệp không thể tham gia vào quá trình này.

Tuy nhiên, cũng giống như Cơ chế giải quyết tranh chấp trong WTO, Cơ chế này là để bảo vệ lợi ích của các nước trong TPP, mà lợi ích kinh tế lớn nhất từ TPP là các lợi ích thương mại – đầu tư dành cho các doanh nghiệp TPP. Trên thực tế, phần lớn các tranh chấp trong WTO là xuất phát từ các kiến nghị, đề xuất từ các nhóm doanh nghiệp cụ thể.

Do đó, một khi TPP có hiệu lực, doanh nghiệp, nhóm doanh nghiệp hay các hiệp hội doanh nghiệp trong quá trình kinh doanh với các đối tác TPP, nếu nhận thấy các Chính phủ TPP có biện pháp hay chính sách không phù hợp với cam kết và nghĩa vụ bắt buộc trong TPP gây thiệt hại cho doanh nghiệp mình, ngành mình, có thể đề xuất để Chính phủ nước mình xem xét, thực hiện các biện pháp cần thiết để bảo vệ quyền lợi theo TPP, trong đó có cả việc sử dụng Cơ chế giải quyết tranh chấp cấp Nhà nước của TPP.